

JOHANNES TIELROOY

In den tijd van Lodewijk XIII en Richelieu, van Huygens, Hooft en Frederik Hendrik, in den tijd van de slappe witte kragen op mannenschouders, van de fijne snorren-met-sik, drie jaar na den triumpf van *Le Cid*, in 1639 kortom, nu driehonderd jaar geleden, werd, op 21 December waarschijnlijk, Jean Racine geboren. Zijn geboorteplaats was het minuscule stadje La Ferté-Milon, dat ten N.O. van Parijs is gelegen. Zijn familie was daar sinds eeuwen gevestigd en zijn vader was er griffier bij een staatskantoor voor zoutbelasting: eervolle betrekking van de soort die den bekleeder het recht gaf zich adellijk te noemen. Noch dien vader, noch zijn moeder heeft Jean Racine lang gehouden; hij was nog heel jong toen hij wees werd, en zijn grootmoeder voedde hem op. In het mooie kathedraalstadje Beauvais, ten N. van Parijs, ging hij vier jaar op een middelbare school — dat was van 1651 tot '55 — daarna drie jaar in Port-Royal en eindelijk nog korten tijd te Parijs, op het collège d'Harcourt. Zoo was hij in 1658, op zijn negentiende jaar dus, voldoende geestelijk en zedelijk bewerkt om aan zichzelf en aan de verder vormende kracht van een beroep te worden overgelaten.

Men had hem in Port-Royal meer geleerd dan op middelbare scholen gebruik was, Grieksch o.a.; en de moraal die men hem er had bijgebracht onderscheidde zich van de jezuiten-moraal die de andere scholen onderwezen, door groote gestrengheid. Port-Royal was een klooster in het dal van Chevreuse, ten Z.W. van Parijs: Racine heeft, zooals men ziet, de jaren van zijn rijping rondom Parijs, in het lieflijke, boschrijke, zachtglooiende Ile-de-France doorgebracht. In Port-Royal woonden de voornaamste woordvoerders van het jansenisme: theologen die bij velen gehaat en gevreesd, maar bij vele anderen ook zeer geliefd waren, en die eigenlijk iedereen, hetzij vriend of vijand, achtte. Zekere Arnauld, bijgenaamd de groote Arnauld, was de meest bekende. Men ontwaart, ondanks de uitleggingen van b.v. Sainte-Beuve, van hieruit niet goed, waarin hun schrikwekkendheid bestond, noch hun exceptioneele verdienste, en als men verneemt dat Arnauld professor was aan de Sorbonne, dat hij en de zijnen zeer nauwkeurige gegevens meenden te kennen aangaande den aard van den menschelijken vrijen wil en dien van de genade, kan men — kan ik althans — moeilijk deze gedachten onderdrukken: dat er reeds vele professoren aan de Sorbonne zijn geweest; dat de Sorbonne toenmaals een bolwerk was van steile theologie; dat voor discussie vatbare begrippen als „vrije wil” en „genade” in geen geval aanleiding behoorden te zijn tot toorn des geestes — als Arnauld soms bezielde — noch tot excommunicatie en verwoesting van onroerend goed — als waarvan hij en de zijnen slachtoffer werden. Waarom deze lieden zoo belangrijk werden gevonden, en waarom men ze zoo vervolgde, is eigenlijk niet geheel duidelijk.